

PHILIPPE DESPRIET

ARCHEOLOGISCHE EN HISTORISCHE MONOGRAFIEËN
VAN ZUID-WEST-VLAANDEREN

ZUID-WESTVLAAMSE
OPGRAVINGEN 2022

ARCHEOLOGISCHE EN HISTORISCHE MONOGRAFIEËN
VAN ZUID-WEST-VLAANDEREN

110

**ZUID-WESTVLAAMSE
OPGRAVINGEN 2022**

PHILIPPE DESPRIET

Kortrijk 2023

Omslagillustratie: de in 2022 in Avelgem ontdekte muntschat (met dank aan R. Michels).

Copyright V.Z.W. Archeologie Zuid-West-Vlaanderen

D/2964/2023/1

Elke vorm van nadruk of opslag in een digitaal bestand is verboden zonder de toestemming van de uitgever.

Opname in een archeologisch rapport of een studie van een commercieel bedrijf, zonder voorafgaande instemming, is vatbaar voor rechtsvervolging.

ZUID-WESTVLAAMSE OPGRAVINGEN 2022

In dit verslag brengen we naar jaarlijkse traditie (sinds 1969) een overzicht van de vele prospectievondsten, opgravingen door commerciële bedrijven, opgestarte Archeologische kaarten en verwerkte oudere vondsten in het arrondissement Kortrijk (Prov. West-Vlaanderen). We wijzen ook op het belang van luchtfotografie, en benadrukken graag dat er een positieve samenwerking plaats vond tussen onze vereniging, verschillende bedrijven, musea, instellingen en personen. Het resultaat was een bijzonder rijke oogst aan nieuwe gegevens en inzichten.

Algemene inleiding

Tijdens het afgelopen werkjaar werden er **drie grootschalige opgravingen** gerealiseerd. In Kortrijk hernam men met beperkte resultaten het onderzoek van de derde Groeningeabdij (1988-1992), onderzocht de zuidbeuk van het kerkje van Vichte (opgraving L. Blockeel 1969) en voerde men in Menen-Hagewinde op basis van de prospectievondsten van A. Koopman een vlakdekkend onderzoek uit.

Op het vlak van de opmaak van de **Archeologische Kaarten** Bellegem, Helkijn, Rollegem, Sint-Denijs en Vichte werd verder gewerkt, en Ingoogem en Otegem volledig gepubliceerd in het Jaarboek De Gaverstreke (Waregem); de vondsten werden ondergebracht in het Regionaal Archeologisch Museum van Waarmaarde.

Beperkt **stadskernonderzoek** vond plaats in Kortrijk, Overleiestraat. **Prospectievondsten** werden genoteerd in Avelgem (muntschat), Gullegem, Heestert, Heule, Hulste, Kortrijk (Sionstraat), Kortrijk-Zuid en Marke.

Positief was een **vondstmelding** door derden: R. Michels (Avelgem), W. Taelman (Kortrijk) en F. Vandevoorde (Marke). Bedenklijk was het schrijnend gebrek aan voorkennis in het kader van door de overheid opgelegde opgravingen. Als zeer negatief ervaren we de mechanische werkwijze van sommige onderzoeken, waardoor post-opgraving grote strooizones achterblijven van archeologische vondsten, die uit hun context gerukt werden (o.m. Harelbeke-Collegewijk en Menen). We noemen ook de erosie van het bodemarchief door aanleg van vezelkabels rond de Kortrijkse O.-L.-Vrouwekerk.

Fig. 2. Muntschat Avelgem. Geta (203-205, links boven); S. Severus (228-231, rechts boven). Twee exemplaren van Severus Alexander, 228-231.

Avelgem: Romeinse muntschat (Fig. 1-5)

Aan Robbe Michels danken wij de ontdekking en de vondstmelding van een derde-eeuwse muntschat op het grondgebied van Avelgem. Het gaat om 25 geldstukken, geslagen tussen 193 en 254 na Chr.; ze vertegenwoordigen 12 verschillende keizers en drie familieleden van de keizerlijke familie. Het oudste stuk is een denarius van Septimius Severus (193-211); het jongste exemplaar vertoont een naar rechts gerichte buste van Valerianus I, geslagen in Rome in 254 na Chr. Van de 25 gedetermineerde munten dateren er 16 uit de periode van de militaire anarchie, d.w.z. 235-285. Drie munten zijn te identificeren als denarii; de overige behoren tot het type antoninianus, een muntsoort die omstreeks 214-215 in omloop kwam. Op één stuk na, geslagen in Milaan (Mediolanum) zijn alle munten afkomstig uit muntateliers in Rome.

Het best vertegenwoordigd zijn Philips Arabs met 5 munten (247-249), Gordianus III (238-244) met 4 munten en Severus Alexander (222-235) met

Fig. 3. Muntschat Avelgem. 1 en 4: Philipus I, 244-249; 2 en 3: Gordianus III, 238-244.

3 stukken. Twee munten vertonen het borstbeeld van Trajanus Decius (249-251). Van volgende keizers of familieleden werd één exemplaar gevonden: Septimius Severus (193-211), Geta (203-205), Caracalla (213-217), Julia Domna (216), Julia Soaemias (218-220), Elegabalus (220), Maximinus Thrax (235), Otacillia Severa (249-251), Trebonianus Gallus (251-253), Volusianus (251-253) en Valerianus I (254).

Dankzij deze schatvondst neemt onze kennis over de Schelderegio toe; op 24 december 1806 werd op de wijk “Cadu” in Pottes een grote muntschat aangetroffen. In 1980 werd in het nabijgelegen Orroir een schat van een 80-tal munten gevonden, daterend van het eind van de 1^e en het eind van de 2^e eeuw na Chr.

Fig. 4. Muntschat Avelgem. Links Julia Domna, 217 en rechts Julia Soaemias, 218-220.

Fig. 5. Muntschat Avelgem. Keuze uit de voorstellingen op de keerzijde van de gevonden munten.

Fig. 6. *Bellegem, het Goed Te Deurwaarders, uit het oud grafelijk domein en belangrijke vindplaats van middeleeuws aardewerk.*

Archeologische kaart van Bellegem met nieuwe vondsten aangevuld (Fig. 6)

In 2010 werd de opmaak van de Archeologische kaart van Bellegem opgestart, met het resultaat dat er eind 2022 al 172 vindplaatsen bekend zijn; zowat alle periodes uit ons verleden zijn vertegenwoordigd.

Van belang is de nieuw ontdekte vindplaats 169, een groot perceel even ten oosten van de laat-middeleeuwse “Priesteraige”, gelegen tussen de gelijknamige straat en de Processieweg. Afgezien van enkele oudere vuurstenen voorwerpjes vonden we er een rijke verzameling aardewerk, met o.m. proto-steengoed (13^e eeuw) en import uit Siegburg (ca. 1350-1550). Een muntje werd door T. Goddeeris geïdentificeerd als een Liard, geslagen in Brabant voor Karel II (1665-1700); muntplaats niet meer te achterhalen. Op het grondgebied van Bellegem werden al

8 Romeinse vindplaatsen ontdekt, en in 2022 kwam er een negende tevoorschijn ten noorden van het Goed Te Brasseye, Grotestraat. Van belang was daar de ontdekking van terra sigillata, nl. een Centraal-Gallisch bodemfragment (vindplaats 170). Enkele reeds eerder ontdekte vindplaatsen leverden nieuwe middeleeuwse vondsten op, o.m. nr. 56 (Leuzestraat), nr. 58 (Oud Hof van Bellegem) en nr. 95 (bij De Katte, een meerperioden vindplaats vanaf de Steentijd).

Gullegem, rond het Goed Te Hondschote: aanvullende vondsten

Op de in februari 2015 ontdekte vindplaats aan de Heulebeek en het Goed Te Hondschote (kadaster D 25,26,37 en 38) werd opnieuw heel wat vondstenmateriaal ingezameld, w.o. een vuurstenen kern en een schrabber uit de Steentijd. Naast scherven uit de IJzertijd werd de Romeinse occupatie bevestigd door nieuwe aardewerkvondsten; dat brengt het aantal vindplaatsen in Gullegem uit de 1^e-3^e eeuw op drie. Afgezien van een Pingsdorfscherf (11^e-12^e eeuw) ligt de nadruk er vooral op de periode 1300-1800, wellicht te verklaren door het afval van de bewoners van het aangrenzende kasteel en het neerhof van Hondschote. Ook nu weer is het Rijnlandse steengoed, te beginnen met een eierdopbeker uit Siegburg (1350-1550) sterk vertegenwoordigd bij het geïmporteerde vaatwerk. Enkele loden musketkogels en geweerkeien illustreren de aanleg van een Franse gordel van veldversterkingen langs de Heulebeek in 1694. Het facet “conflictarcheologie” is opvallend aanwezig door de vondst van Duitse en Engele geweerpatronen en splinters van ingeslagen bommen, te situeren in het Eindoffensief der Verbondenen in oktober 1918.

Raadpleeg eerdere vondstmeldingen in De Leiegouw, XXI, 1979, blz. 136 en XXII, 1980, blz. 361; Archeologische en Historische Monografieën van Zuid-West-Vlaanderen, 92, 2016, blz. 6; 95, 2017, blz. 5; 101, 2020, blz. 11 en 102, 2020, blz. 7-8. Zie ook PH. DESPRIET, Zuid-West-Vlaanderen in de Romeinse tijd, Van Mandel tot Schelde en van Wervik tot Kruishoutem, Archeologische en Historische Monografieën van Zuid-West-Vlaanderen, 100, Kortrijk 2019, blz. 42-43.

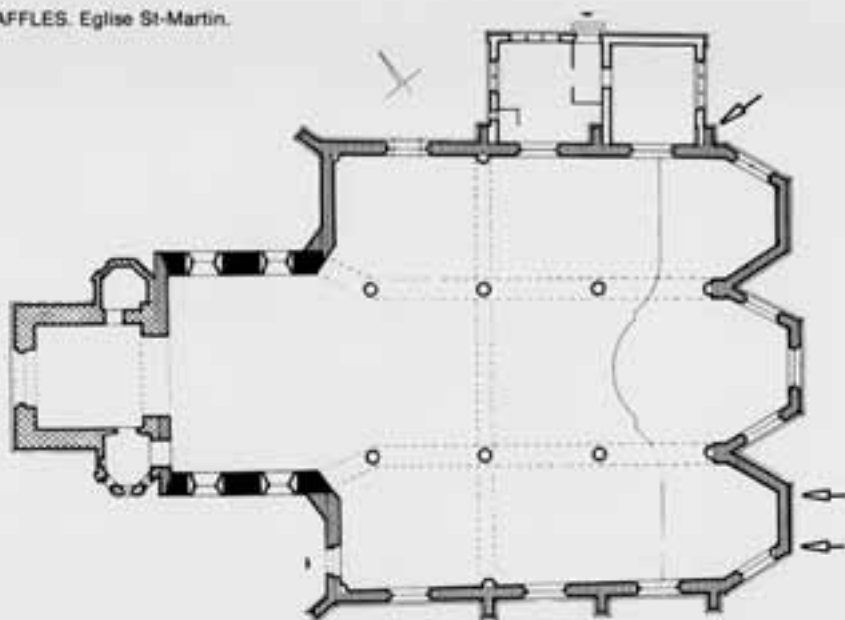

Fig. 7. Escanaffles, Sint-Maartenskerk. Met pijltjes aangeduid: tijdens de 16^e eeuw ingewerkte Romaanse resten.

Escanaffles: Romaanse doopvont (Fig. 7-9)

Door de groeiende belangstelling voor de Schelde als grens tussen het Franse Koninkrijk en het Duitse keizerrijk, en het bestaan van Vlaamse burchten en feodale enclaves op de zuidzijde van de rivier, ontdekken daar steeds meer bijzondere elementen. Dat was het geval in Escanaffles, deelgemeente van Celles (prov. Henegouwen), gelegen net tegenover de feodale dorpsheerlijkheid van Avelgem en zijn kasteel. Een Engelse studie bracht ons op het spoor van drie blokken Doornikse steen, onderdeel van een Romaanse doopvont die tijdens de 16^e-eeuw omgebouwd tot hallekerk in de oostelijke en zuidelijke koorpartij verwerkt werden. In dit beeldhouwwerk herkennen we nog steeds ranken, druiventrossen, bladeren en vogels. Van dit zaalkerkje, afhankelijk van de abdij van Saint-Thierry (bij Reims) en voor het eerst vermeld in 1154, bleven nog aanzienlijke bouwresten aan noordwestzijde bewaard.

Fig. 8. Escanaffles, Sint-Maartenskerk. Fragmenten van een 12e-eeuwse doopvont in Doornikse steen.

We verwijzen graag naar C.S. DRAKE, The distribution of Tournai Fonts, The Antiquaries Journal, LXXVIII, 1993, blz. 11-26 en Fig. 11.

Heestert, omgeving Banhoutbos

Aan het eind van de 19e eeuw meldde Gillès de Pélichy dat er bij het Banhoutbos in Heestert neolithische bewoningssporen gevonden waren, o.m. lemmers, waaronder één met fijn geretoucheerde randen, in vuursteen van Spiennes. De vindplaats, Heestert 7, werd in 1975 door onze Stichting herontdekt en leverde in 2022 voor de derde maal enkele vuurstenen artefacten. Situering: tussen het Banhoutbos en de Vierkeerstraat, tegenover de Kortestraat.

Raadpleeg GILLES DE PELICHY, Les Stations préhistoriques de la Flandre occidentale, Annales de la Fédération archéologique et historique de Belgique, Comptes-rendus et Mémoires de Congrès, 11, Gent 1896, deel II, blz. 35-36.

Fig. 9. Escanaffles, Sint-Maartenskerk. Fragmenten van een 12e-eeuwse doopvont in Doornikse steen.

Nieuwe vondsten in Helkijn

In het kader van de opmaak van de archeologische kaart van Helkijn, deelgemeente van Spiere, werden in 2021 niet minder dan 78 vindplaatsen op kaart gezet; in 2022 voegden we er drie nieuwe aan toe en vulden het vondstenmateriaal van reeds bekende sites verder aan. Van belang was de bevestiging van het bestaan van een derde Romeinse nederzetting, gesitueerd op de wijk Rookershoeck, tegenaan de grens met Bossuit. Op vindplaats 59 vonden we daar ook vuurstenen voorwerpen en één dertiende-eeuwse scherf van proto-steengoed.

Nieuw zijn de vindplaatsen 79 en 81 aan de Stationstraat, met o.m. vuursteen-vondsten; het nr. 80 tekenden we in ter hoogte van de brug naar Pottes. Op alle drie percelen vonden we ook oorlogspuin van 1918 en van 1940.

Raadpleeg PH. DESPRIET, Zuid-Westvlaamse opgravingen 2021, Archeologische en Historische Monografieën van Zuid-West-Vlaanderen, 107, Kortrijk 2022, blz.9-12 en Fig. 8-9.

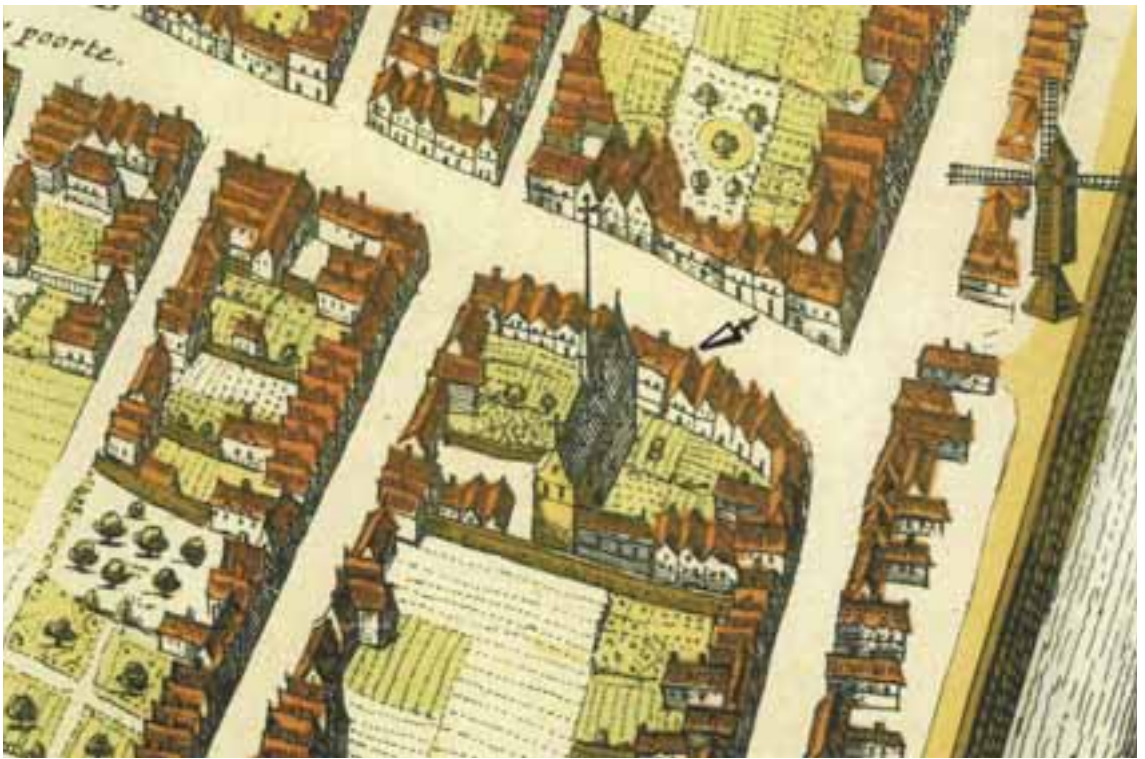

Fig. 10. Kortrijk, Overleiestraat 62-64. De onderzochte vindplaats volgens A. Sanderus, 1641-1644.

Heule, Steenakker

In 2011 verscheen o.l.v. J. Roelstraete het standaardwerk “1000 Jaar Heule”; het werd meteen de aanleiding om het archeologisch onderzoek in deze Kortrijkse deelgemeente op te drijven. Bibliografisch, cartografisch en archivalisch onderzoek, gevolgd door intense veldverkenning, laat eind 2022 al uitschijnen dat er in Heule zowat alle perioden, vanaf de Steentijden vertegenwoordigd zijn. Al rond 1885 vond men in het zuidwesten van de gemeente een zilveren Romeins muntje en dit werd in 1951 gevolgd door opgravingen in de Sint-Eutropiuskerk. Definitieve doorbraak kwam er door de ontdekking van de meerperiodenvindplaats op de Steenakker tussen de Mellestraat, de Toortelbeek, het Hof van Heule, het Rattenkasteel en de begraafplaats. Daar ontdekten we rond de 20-hoogtelijn vindplaats 21, waar we naast bouwmaterialen ook aardewerk vanaf ca. 1350 aantreffen.

Fig. 11. Kortrijk, Overleiestraat 62-64. Resten van een gebouw op bakstenen voet, met oven en brandlaag (Mon. Vandekerckhove).

Hulste: het Goed Te Vrijlegem

Al in 1978 trok het Goed Te Vrijlegem in Hulste onze aandacht als een mooi voorbeeld van landelijke architectuur en een goed voorbeeld van een walgrachtsite met opperhof en neerhofstructuur. Vanaf 2018 werd het samen met 30 ha omliggende akkers ook systematisch geprospecteerd, waarbij archeologica vanaf de late steentijd (ca. 2850-2100/2000 v. chr., volgens de nieuwste normen) tot heden (1^e en 2^e Wereldoorlog) ingezameld werden. Ook nu was dit het geval voor perceel 8 (kadaster C 41b, groot 2,24 ha), waar gewoon aardewerk en geïmporteerd steengoed (15^e-18^e eeuw) ingezameld werd.

Raadpleeg Zuid-Westvlaamse opgravingen 2018, Archeologische en Historische Monografieën van Zuid-West-Vlaanderen, 101 (2020), blz. 15-16, Fig. 7 en omslag; 102 (2020), blz. 10-11 en 107 (2022), blz. 13. Onze studie “Het Goed Te Vrijlegem in Hulste – een 5000 jaar oude geschiedenis”, Kortrijk 2021, is ter perse.

Archeologische kaart Ingooigem voltooid

Onder de titel “Blik op het oudste verleden van Ingooigem: archeologische kaart”, 49^e Jaarboek De Gaverstreke, Waregem 2021, blz. 21-52, publiceerden we de synthese van liefst 123 vindplaatsen, die tussen 2014 en 2020 in deze Anzegemse deelgemeente op kaart gezet werden. Samen met een inventaris werd het vondstenmateriaal door schenking overgemaakt aan het Regionaal Archeologisch Museum Waarmaarde, waar het voor verdere studie toegankelijk is.

Kortrijk, Overleiestraat 62-64: laat-middeleeuwse vondsten

(Fig. 10-15)

Aan de Overleiestraat 62-64 ondernam Monument Vandekerckhove nv een opgraving o.l.v. Rosalie Vincent. Een register van huisgelden (Rijksarchief Kortrijk, OSAK 337, nr. 262) omschrijft het perceel in 1727 als “Thuys en(de) herberghe genaemt amsterdam toebehoorende Sr. Jacobus wallaert”. Tot 1905 gaf een poortje er toegang tot een beluik met 7 huisjes en een binnenplaats, aan oostzijde uitgevend op watergevoelige bodems.

De oudste vondsten gaan terug tot het laatste kwart van de 14^e eeuw. Een kanaaltje voor drainering van het terrein bevatte een kruik van grijs, reducerend aardewerk, vergelijkbaar met een exemplaar in de muntschat van Deerlijk 1894, ingegraven rond 1373-1389. Boven op deze onderliggende bodem verrees een

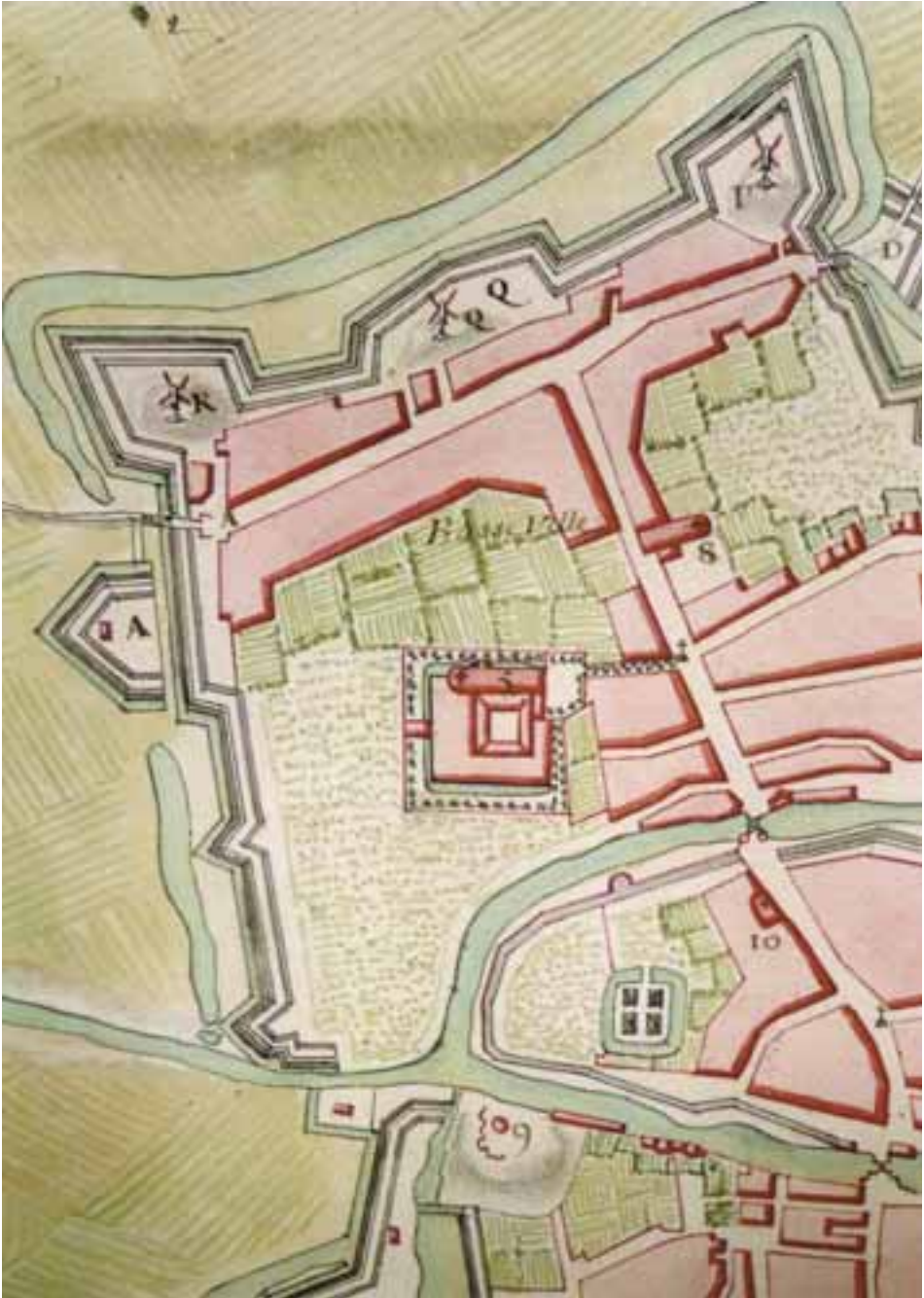

Fig. 12. Kortrijk, Overleiestraat 62-64. De vindplaats, gesitueerd in de Atlas Pennier, 1694 (Koninklijke Bibliotheek, Brussel).

Fig. 13. Kortrijk, Overleiestraat 62-64. Bakstenen fundering, aangezet op een drassig, met afwaterkanaaltjes doorsneden terrein (Mon. Vandekerckhove).

bescheiden woning op bakstenen voet, waar naast kuilen ook een ronde oven en een brandvlak aangetroffen werd; werkte daar een metaalbewerker? Tussen de losse vondsten zagen we fragmenten van een kruik in steengoed uit Langerwehe (Duitsland), type IV, 15^e eeuw.

Bij verder toezicht van de bouwwerf, na afwerking van de opgraving (28 maart-6 april 2022) ontdekten we tot onze grote verbazing de afval laag van een plaatselijke pottenbakker! Volgens een studie van R. Goemare in 1971 (H.G.O.K.K., n.r., XXXVIII, 1971, blz. 275) waren er in die omgeving in 1815 6 pottenbakkers actief. Tussen 9 en 16 april 2022 zamelden we daar een rijke verzameling aan technische hulpstukken zoals proenen, met druipglazuur bedekte ovenelementen en wellicht ter plaatse vervaardigde buizen, tegels en overbakken bakstenen in. Uit de studie van het aardn vaatwerk bleek plaatselijke aanmaak van een achttal vormen voor

Fig. 14. Kortrijk, Overleiestraat 62-64. Het met kuilen doorsneden, laat-middeleeuws terrein (Mon. Vandekerckhove).

huishoudelijk gebruik, waaronder een kruik op een zware standring (typisch vanaf de 18^e eeuw) en een zgn. lollepots of vuurkorf. Ook het gebruik van het purper tot purperzwart mangaanoxydeglazuur wijst op een datering in de late 18^e-vroeg 19^e eeuw.

Raadpleeg voor de context: PH. DESPRIET, Archeologische atlas van Kortrijk. Deel 1, Buda en Overleie, Archeologische en Historische Monografieën van Zuid-West-Vlaanderen, 84, Kortrijk 2013. L. BEECKMANS, Een Kortrijkse schatvondsthorizon gesitueerd in de periode van de Gentse opstand (1379-1385), Archeologische en Historische Monografieën van Zuid-West-Vlaanderen, 42, Kortrijk 1999, blz. 41-46.

Fig. 15. Kortrijk, Overleiestraat 62-62. Na opgraving werd nog een pottenbakkersstort met technisch afval ontdekt.

Kortrijk, Sioenstraat 6: verdwenen Sionklooster (Fig. 16)

Aan de heer Wim Taelman danken wij de vondst van een loden lakenzegel aan de Sioenstraat 6, waar tijdens de aanleg van een achtertuin een niet te identificeren exemplaar tevoorschijn kwam. Door het gebruik van een grondradar werden daar allerlei structuren ingetekend, behorend tot de 15^e-eeuwse vestiging van een gelijknamig klooster, ten dele opgegraven in 2006.

Raadpleeg A. LYBEER, Kortrijk en de Moderne Devotie. De kloostergemeenschap van Sion tijdens de late middeleeuwen (1429-1580), *De Leiegouw*, 52, 2010, blz. 165-216. B. ACKE, A. ERVIJNCK, A. LENTACKER, K. MAESEN en R. TROMMELMANS, Resultaten van het archeologisch onderzoek op de bouwplaats van "K in Kortrijk", *De Leiegouw*, 52, 2010, blz. 229-262.

Fig. 16. Kortrijk, Sionstraat. Loden lakenzegel, door Wim Taelman aangetroffen op de plaats van het verdwenen Sionklooster.

Kortrijk, O.-L.-Vrouwekerk en Franse voorburcht: destructieve werkzaamheden!

Naar aanleiding van het plaatsen van vezelkabels werd met een niets ontziende ijver de omgeving van de kerk mechanisch beschadigd. Dat gebeurde aan de zuidzijde doorheen het grafveld van 1203-1784, waar tijdens de opgravingen van 1990-2003 139 graven van plaatselijke vooraanstaanden gedocumenteerd werden. Aan westzijde brak men delen van het neo-classicistische westportaal (1786-1787, gesloopt in 1907) uit, en aan de noordzijde heeft men het in 2003 opgegraven noordportaal (5,10 x 3,00 m) met bijhorende sanitaire voorziening (ronde put, 2,36 m diep, diameter 1,52 m) gewoon weggebroken!

Raadpleeg: PH. DESPRIET, Achthonderd Jaar Kortrijkse O.-L.-Vrouwekerk, Archeologische en Historische Monografieën van Zuid-West-Vlaanderen, 53, Kortrijk 2003, blz. 41 en Fig. 16, P; blz. 47-49, Fig. 19 en Fig. 65-68; blz. 78-80 en Fig. 47; blz. 219-231 en Fig. 123-131 voor het grafveld.

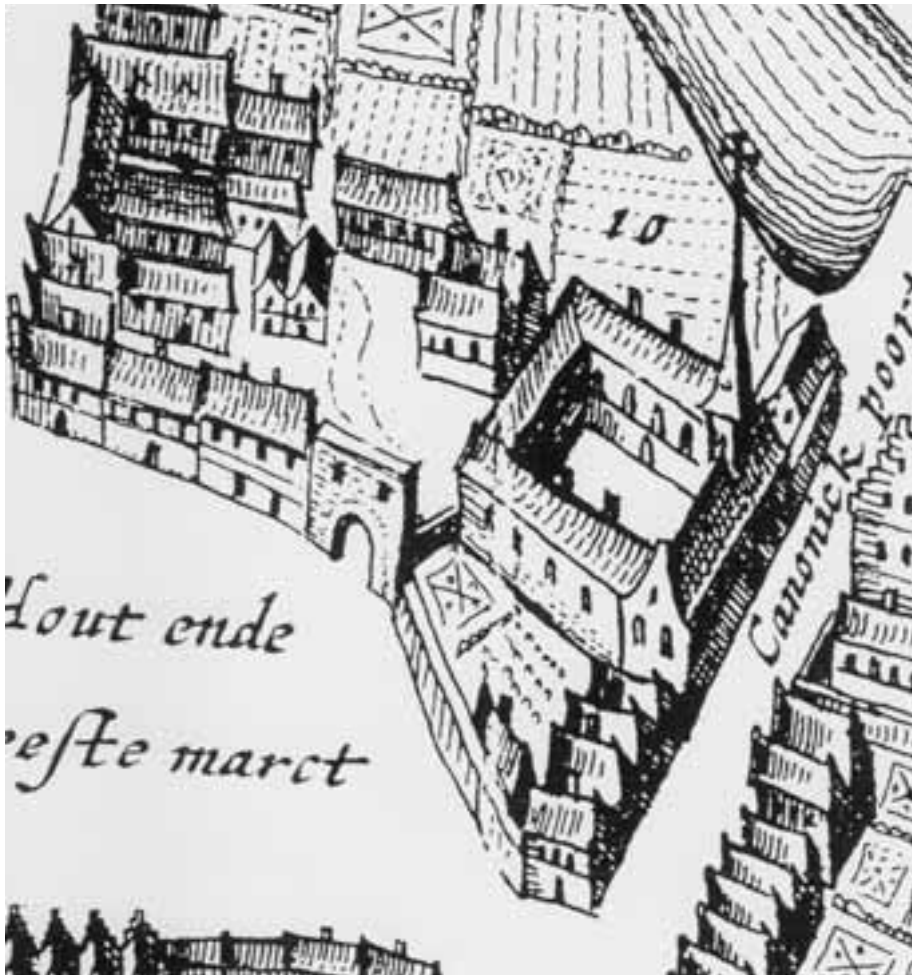

Fig. 17. Kortrijk, de derde abdij van Groeninge, gezien door A. Sanderus in 1641-1644.

Kortrijk, derde abdij van Groeninge: aanvullend onderzoek (Fig. 17-26)

Op 14 september 2022 voltooide een commercieel bedrijf o.l.v. J. Pepermans een aanvullend onderzoek in de derde abdij van Groeninge, die tussen 1593 en 1797 bestaan heeft op het terrein tussen de Groeningestraat en de Houtmarkt. Grootschalige opgravingen tussen 1988 en 1992 door onze Archeologische Stichting werden er voltooid door uitvoerige publicatie en schenking van alle vondsten aan de Stedelijke Musea (nu: Trezoor, Heule).

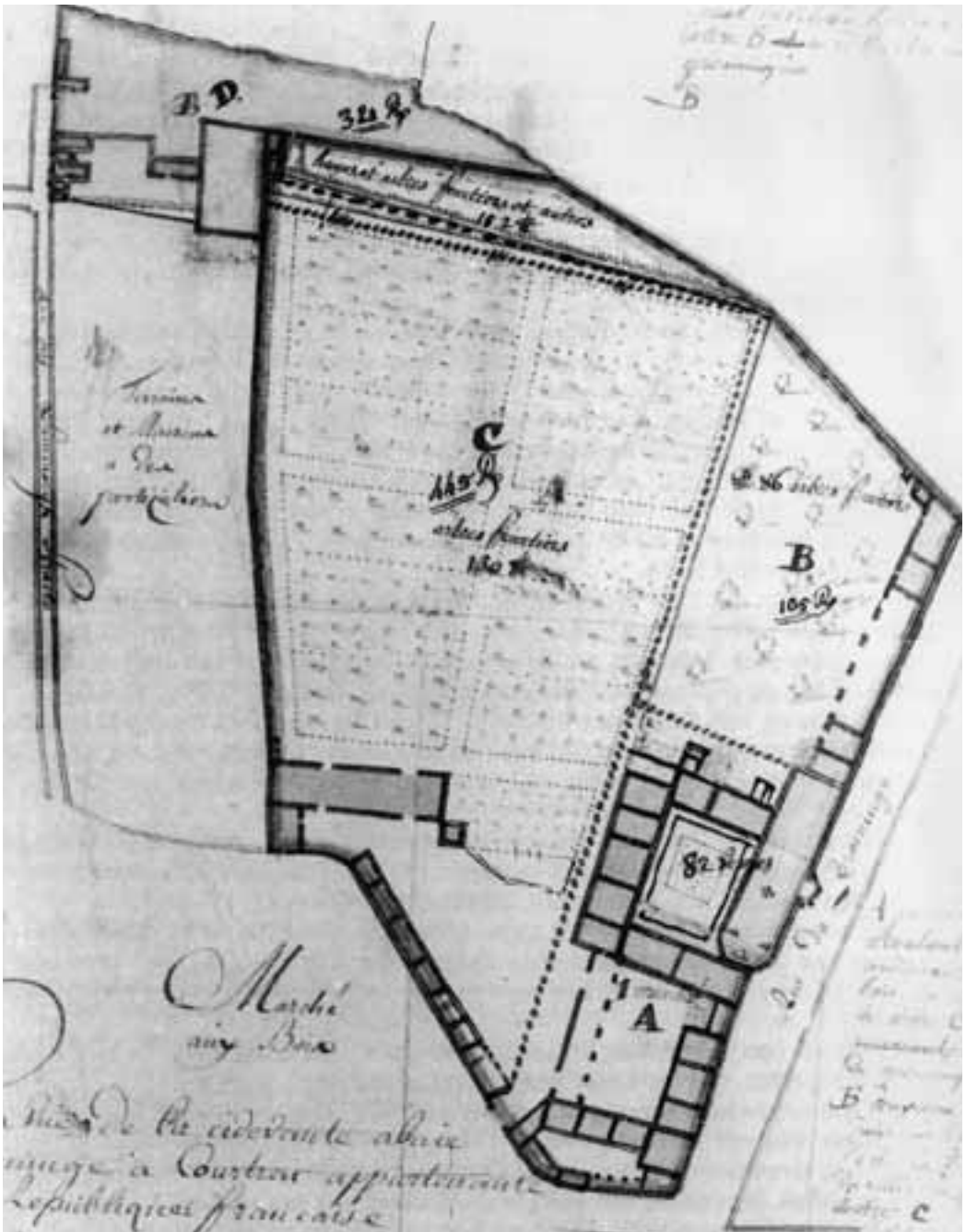

Fig. 18. Kortrijk, de derde abdij van Groeninge; plattegrond na 1797 en voor 1804 als Nationaal Domein (Rijksarchief Kortrijk).

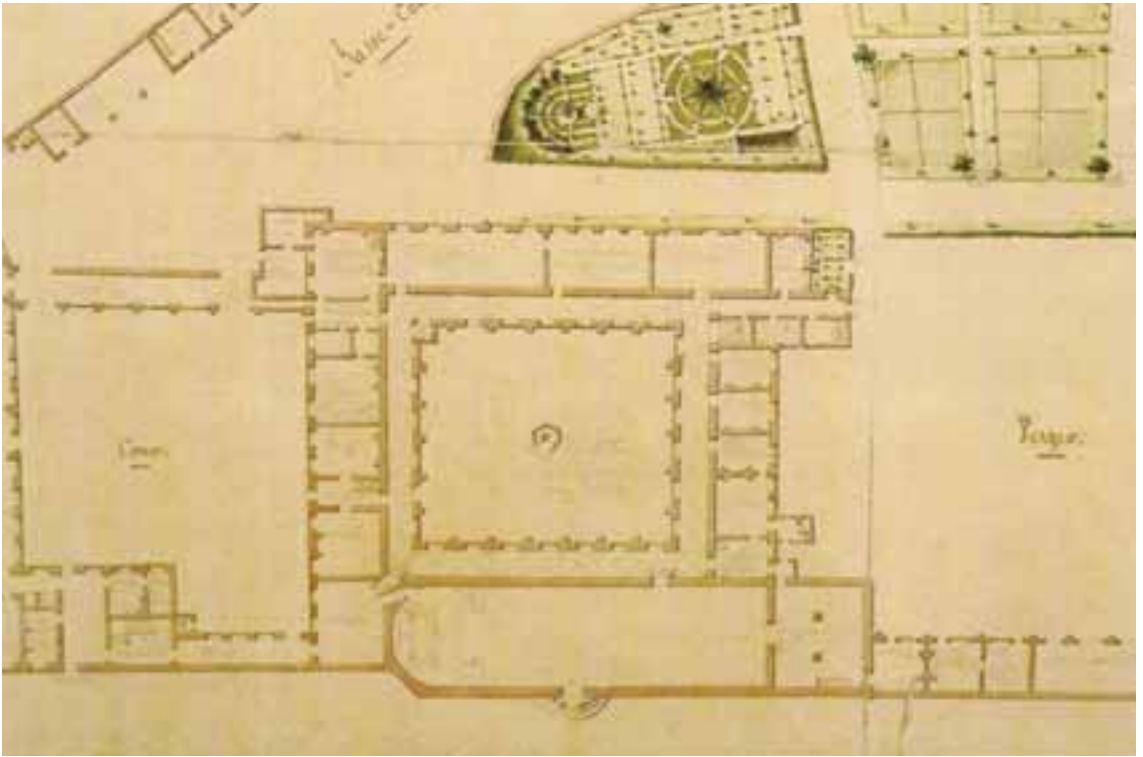

Fig. 19. Kortrijk, de derde abdij van Groeninge; plattegrond opgemaakt voor de verkoop als Nationaal Domein (Rijksarchief Kortrijk).

Groeninge I, voor 1236 gesticht in de Kortrijkse deelgemeente Marke, werd tussen 1265 en 1267 naar Kortrijk (Ruitersweg) overgebracht, waar de kerk van Groeninge II in 1286 voltooid werd en tussen 1463 en 1507 het voorwerp was van grootschalige vernieuwbouw- en herstellingswerken. Als hinderpaal voor het steeds krachtiger geschut werd het gebouwencomplex in 1578-1580 gesloopt, en gebruikte men het puin tot ca. 1670 als steengroeve.

In Groeninge III lag het voor de hand dat tijdens het huidige onderzoek tal van gerecupereerde bouwelementen zoals venstermonelen, boogstukken van gewelfribben en andere blokken Doornikse kalksteen zouden aangetroffen worden. Door het ontbreken van Gallo-Romeinse vondsten in situ werd aangetoond dat hier de uiterste zuidrand van de vicus bereikt werd. Een derde resultaat was het aantreffen van laat-middeleeuwse zandwiningen, verspreid over heel het bouwterrein. Het waren grote, recht ingegraven kuilen die kort na aanleg alweer met stadsvuil

Fig. 20. Kortrijk, de derde abdij van Groeninge in 2021 in het kader van geplande ombouwwerken.

opgevuld werden; tientallen kuilen van hetzelfde type werden al in 1988-1992 gevonden en ze werden ook ingetekend onder de Houtmarkt en de voormalige Sint-Niklaaskliniek.

Tijdens het verwijderen van de funderingen van de zuidelijke pandgang werd als vierde resultaat een sterfput (diameter: 2,90 m) vrijgelegd; hij was opgebouwd van bakstenen (formaat: 26/26,5 x 12/12,5 x 5,5/6 cm), wat een datering aanwijst in de tweede helft van de 14^e eeuw. Enkele kuiltjes bevatten aardewerk van de late-middeleeuwen. Aanvullend archiefonderzoek toont aan dat zich op het terrein van Groeninge III een achttal woonhuizen bevond, door de abdis aangekocht tussen 1581 en 1594; vooral het vermelden waard waren de woningen van J. Gheys en van kanunnik Joncheere, waarop de sacristie van de kerk gebouwd werd.

Als vijfde resultaat noemen we het vervolledigen van de bouwplattegrond, op die plaatsen waar in 1988-1992 geen onderzoek mogelijk was. Het gaat vooral om

Fig. 21. Kortrijk, de derde abdij van Groeninge. Opgraving van een bakstenen sterfput, aangetroffen onder het jongere kloosterpand van 1610-1613 (Bedrijf J. Verrijckt).

Fig. 22. Kortrijk, de derde abdij van Groeninge. Tijdens mechanische afgraving van de bodem komen laat-middeleeuwse zandwinningskuilen tevoorschijn (Bedrijf J. Verrijckt).

Fig. 23. Kortrijk, de derde abdij van Groeninge. Bakstenen waterput en andere elementen van de 17^e-eeuwse bijgebouwen van de abdij (Bedrijf J. Verrijckt).

het centrale kloosterpand, gesitueerd tussen de noordelijke kerk en het zuidelijke dormitorium. Daar was het grafveld van de lekenzusters gelegen, gesitueerd op een plattegrond van het jaar V van de Franse Republiek; in 1990 brachten we daar vier graven van volwassenen aan het licht. Deze gegevens werden dit jaar met drie bijkomende, slechts gedeeltelijk bewaarde graven aangevuld. In dezelfde ruimte werden nog enkele bouwresten opgetekend, die dateren van de Arme Klarenfase, d.w.z. 1845-1978.

Als laatste resultaat noemen we één bijzondere vondst; een fragment van een tegel in slib- en krastechniek, aangetroffen onder de noordoosthoek van de pandgang. Deze vondst doet onwillekeurig denken aan de ontdekking van de “Steen van Sigis”, verwijderd tijdens herstellingswerken in 1774 en daar ingemetseld rond 1583. Uit nagelaten nota's van Goethals-Vercruyssen weten we dat nog meer tegels van dit type eind 18^e eeuw te zien waren in de cellen van de Cisterciënzerzusters.

Fig. 24 – 25. Kortrijk, de derde abdij van Groeninge. Zandwinningskuilen bedekken heel het terrein; ze werden kort na uitgraving alweer opgevuld door het ambt van de Mestrapers, d.w.z. de stedelijke reinigingsdienst (Bedrijf J. Verrijckt).

Fig. 26. Kortrijk, de derde abdij van Groeninge. Fragment van een tegel in zgn. slib- en kras-techniek. Deze vondst doet ons denken aan de zgn. Steen van Sigis, die in dezelfde abdij gevonden werd!

Raadpleeg de totaalstudie van J. VANBOSSELE, *Geschiedenis van de Groeningeabdij in Kortrijk 1236-1797*, *Handelingen van de koninklijke Geschied- en Oudheidkundige Kring van Kortrijk*, nieuwe reeks, LXIX, 2004. Voor de opgravingen: PH. DESPRIET, *De Kortrijkse Groeningeabdij. Een archeologische en historische studie*, *Archeologische en Historische Monografieën van Zuid-West-Vlaanderen*, 28, Kortrijk 1993 (= K.G.O.K.K., n.r., LIX – 1993).

Kortrijk-Zuid: prospecties

Door de verdere industriële uitbouw van de stad hebben we in 2006 het project Kortrijk-Zuid opgestart; het omvat een nog gedeeltelijk agrarische zone, begrensd door de President Kennedylaan, Rollegemknok, Marionetten, de Kattebeek en de Doornikse Rijksweg. Dit leidde tot de ontdekking van 30 vindplaatsen, w.o. twee van de Romeinse tijd.

Fig. 27. Kaster, het Goed Te Corbie, centrum van een aanzienlijke dorpsheerlijkheid (Foto Ph. D.).

In 2022 ging onze aandacht naar KZ 9 aan de Walleweg (aardewerk, 1500-1900), KZ 10 op de noordzijde van de Elleboogstraat (aardewerk vanaf ca. 1400) en KZ 20 op de oostzijde van de Manpadstraat (vooral steengoed uit het Westervald, ca. 1650-1750).

Fig. 28. Kaster, nieuwe vuursteenvondsten 2020-2022 van de late-steentijd. Ze plaatsen de nalatenschap van Juliaan Claerhout in een nieuw daglicht.

Archeologische kaart van Kaster voltooid (Fig. 27-29)

Tussen 1 januari 2020 en 22 december 2022 werkten we de Archeologische kaart van Kaster, deelgemeente van Anzegem af. We hernamen de prospecties van 1978-1979, sloten het initiatief af met 86 historische en archeologische vindplaatsen en plaatsten de figuur van Juliaan Claerhout (1859-1929) in een nieuw daglicht. Op 24 vindplaatsen zamelden we 142 voor studie bruikbare vuurstenen in, w.o. 1 gevleugelde pijlpunt, 1 pijlsnede, 12 schrabbers, splinters van gepolijste bijlen en klingen. Onze resultaten laten uitschijnen dat de in Brussel bewaarde vondstencollectie van Claerhout wellicht ook niet-Kasterse voorwerpen omvat.

Fig. 29. Kaster, prospecties 2020-2022. Import uit het Rijnland (Langerwehe), omstreeks 1300 (de nummers verwijzen naar de vindplaats).

We identificeerden twee grote Romeinse sites en omschreven het belang van de abdij van Corbie (bij Amiens) (Fig. 27) en haar vestiging in Kaster als dynamiek van een feodale dorpskern. We lokaliseerden 8 middeleeuwse walgrachthoeven, 4 molens en een hele reeks vindplaatsen van middeleeuws aardewerk, w.o. 10 met 14^e-eeuws steengoed uit het Duitse Langerwehe (Fig. 29). Ceramische vondsten illustreren handel en import na 1500. Net zoals in Ingoogem en Otegem werd ook hier opvallend veel oorlogsmateriaal van het Eindoffensief der Verbondenen (oktober-november 1918) aangetroffen.

Fig. 30. Menen, Hollands bastion nr. 11, toestand op 9 mei 2022. Vrijgelegde geschutskamer in de westflank van het bastion.

Marke: het von Richthofenproject

Door de ontdekking van Gallo-Romeinse gebouwenresten in 1976 bij de Ronksdreef en de historisch uitzonderlijk gedocumenteerde aanwezigheid van een Duits vliegveld in 1917-1918 werd onze aandacht gevestigd op een archeologische zone van 1200 op 200/250 m. Ze is gesitueerd tussen de Leie, de Overzetweg, de Marksesteenweg en de grens met Kortrijk. Drie historische walgrachtsites zijn er toonaangevend en van het Duitse vliegveld werden twee bunkers opgemeten door ons medelid Freddy Vandevoorde.

Vroegere bevindingen werden er in 2022 door nieuwe oppervlaktevondsten bevestigd op de vindplaatsen M 6, M 25, M 45, M 48, R 1 en R 3: een vuurstenen schrabber van de Steentijd, aardewerk en bouwmaterialen vanaf de 14^e eeuw, massale import van steengoed uit alle Duitse productiecentra (14^e-18^e eeuw), munten en vooral militaria, verwijzend naar genoemd vliegveld en naar de Engelse doorbraak in oktober 1918 tijdens het Eindoffensief der Verbondenen en de Slag om Kortrijk en de Schelde.

Fig. 31. Meneen, 2021-2022, Hagewinde. Brandrestengraf uit de IJzertijd of de Romeinse tijd (met dank aan RAAP).

Fig. 32. Meneen, 2021-2022, Hagewinde. Duitse oefenloopgraven in verkleuring herkenbaar (voorgrond) of in reliëf uitgegraven (met dank aan RAAP).

Meneen-Groenstraat: bouwproject Hagewinde (Fig. 31-34)

Al in 1997 ontdekte Albert Koopman tijdens zijn jaarlijkse veldverkenningen vindplaats 78 en voerde daar aanvullend onderzoek uit tot 2016. Gezien de geplande bouw van 500 woningen in die zone, werd het commerciële bedrijf RAAP met een vlakdekkende opgraving belast, waarbij o.l.v. Floris Beke 42.058 vierkante meter bestudeerd werd. De resultaten bevestigen over heel de lijn wat A. Koopman reeds aangetoond had m.b.t. de Steentijd, de Romeinse tijd, de periode 1000-1200 en 1400-1850, en tenslotte de Eerste Wereldoorlog.

Voor de Steentijd stelde RAAP een sterke concentratie van vuurstenen artefacten aan; in vergraven aarde vond men 3 klingen en een klingschrabber.

Fig. 33. Meneen, 2021-2022, Hagewinde. Op de totaalkaart van alle opgegraven resten is het grillige verloop van meerdere loopgravensystemen herkenbaar (met dank aan RAAP).

Fig. 34. Menen, 2021-2022, Hagewinde. Onderzoek van de uitgegraven aarde door A. Koopman leverde steengoed van het type “Historismus” uit het Westerwald op. Het kadert in de Duitse aanwezigheid 1914-1918.

Eerdere vondsten van Romeins aardewerk door A. Koopman werden bevestigd door de ontdekking van een brandrestengraf tijdens het voorafgaande sleuvenonderzoek.

Met betrekking tot de 11^e-12^e eeuw werden geen nieuwe gegevens m.b.t. een in 2010 gevonden Pingsdorfscherf ingezameld.

Voor de periode 1400-1850 kon A. Koopman in de mechanisch vergraven aarde honderden voorwerpen inzamelen, te beginnen met steengoed uit Siegburg (napje, 1450-1550 en een Jacobakan, 15e eeuw), Raeren, het Westerwald (17e-18e eeuw) en Bouffloulx. Tussen de vele pijpvaardstukken noteren we één witte steel met vier lelies in een ruitvormig kader als steelmerk (vanaf eerste kwart 17e eeuw lang in gebruik). De meeste pijpfragmenten bieden een datering in de 18e-19e eeuw. In hetzelfde kader vond A. Koopman een aantal metaalvondsten, w.o. 4 knopen, een lakenlood en één musketkogel (1670-1830). Bij de zes munten herkennen we als

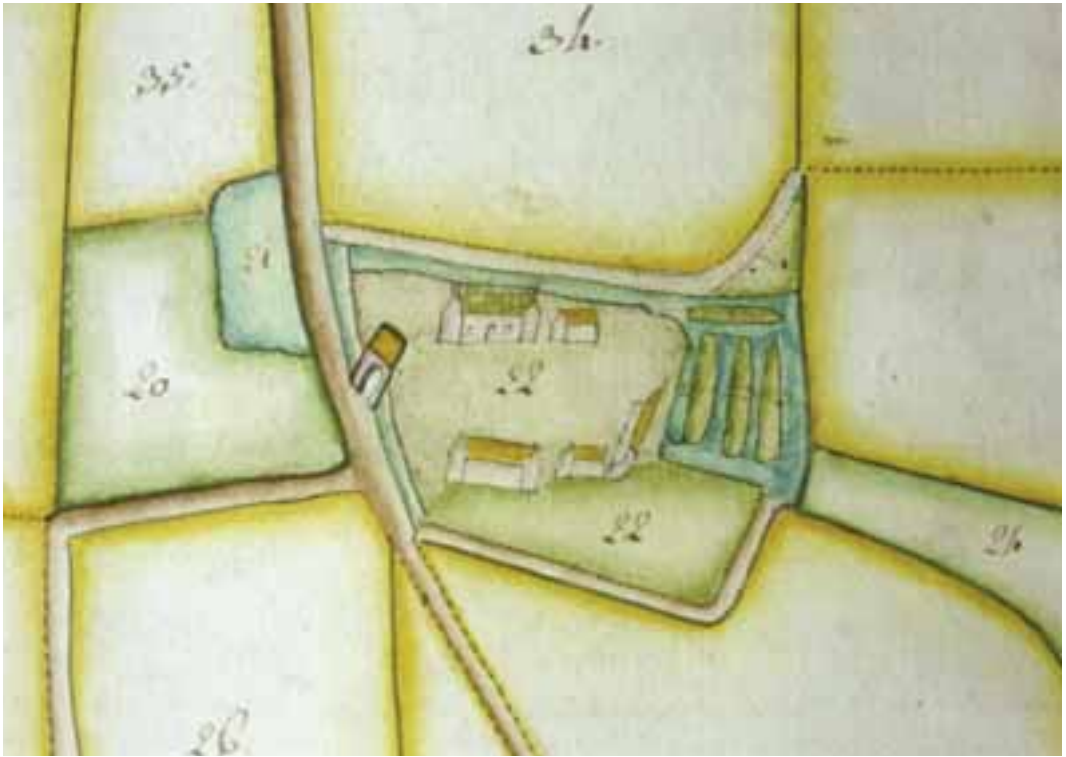

Fig. 35. Otegem. Op de archeologische kaart vormt het Goed Te Couderburg een belangrijk chronologisch ankerpunt (Rijksarchief Kortrijk).

oudste een zilveren 10-oordenstuk van Maria Theresia (1750-1752) en een Franse Napoleon III (1852-1870).

Al lang was bekend dat Mene berucht was als militaire vesting! Na een beleg van 30 dagen door het leger van de hertog van Marlborough gaf het Franse garnizoen van 4326 soldaten en 574 officieren zich aan de Geallieerden over op 22 augustus 1706. De musketgeweerkeien en loden kogels die vroeger al op deze site werd aangetroffen werden, illustreren het feit dat zich op de onderzochte zone ook het materiaalpark van de belegeraars bevond.

Uit voorafgaande studies en publicaties was duidelijk dat Mene tijdens de Eerste Wereldoorlog net achter het front lag en door de Duitse legerleiding voor oefeningen, herbewapening en rustperiodes gebruikt werd. Luchtfoto's uit die tijd tonen het bestaan aan van allerlei loopgraven. Dat werd door RAAP bevestigd aan de hand van de opgraving van drie verschillende soorten loopgraven. Aanvullend

Fig. 36. Otegem, prospecties 2022. Vuurstenen pijlpunt en schrabber, aangetroffen op vindplaats 90 aan de Brouwerijstraat.

vond A. Koopman 24 loden Schrapnellbolletjes, 2 hulzen van een Mausergeweer-kogel, 3 Engelse Lee-Enfield hulzen en drie kralen van Duitse steelgranaten. Tot deze fase behoren ook 15 fragmenten van steengoed uit het Duitse Historismus (2e helft 19e eeuw en één fragment van een porselijnen hielpijp).

Raadpleeg: I. DEPAEPE, J. VELLEMAN, F. PHILIPSEN en F. BEKE, Nota Aanvullend Archeologisch Vooronderzoek Hagewinde II, Menen, RAAP België BV, 2002.

Fig. 37. Otegem, prospecties 2022. Vuurstenen klingen (de nummers verwijzen naar de vindplaatsen).

Otegem: Archeologische kaart voltooid (Fig. 35-38)

In 2022 voltooiden we de archeologische kaart van Otegem; na de eerste vondsten in 1989-1990 door O. Kinds en C. Casseyas werd ze in 2017 opgestart en werden 70 vindplaatsen op kaart gezet. Tussen 8 februari 2022 en 28 maart 2022 werd het initiatief voltooid met de ontdekking van vindplaats 119.

Op 43 plaatsen werden vuurstenen voorwerpjes ingezameld; 33 werden voor studie weerhouden en dat leverde bruikbaar materiaal op voor 17 percelen. Van belang zijn o.m. pijlpunten op vindplaats 44 (Neerkouter) en 90 (Brouwerijstraat) (Fig. 36) en een reeks schrabbars en klingen (Fig. 37).

Een Romeinse nederzetting werd gelokaliseerd aan de Brouwerijstraat (Popp B 306), op het Sint-Amandsveld; aardewerk dateert er van de tweede eeuw na Chr.

Fig. 38. Otegem, het Goed Te Couderburg met resten van een walgracht (foto Ph. D.).

Grote vooruitgang werd geboekt inzake de studie van de middeleeuwse, landelijke bewoning, waarbij we als vindplaats 7 de verdwenen hoeve van de Gentse Sint-Pietersabdij situeerden op de hoek van de Ingooigemse- en Mussestraat. Dat leidde ons naar het dorpscentrum met kerk, reeds in 998 geschonken aan genoemde abdij. Daar de abt van deze instelling niet ter plaatse verbleef, werd op deze dorpsheerlijkheid ook nooit een kasteel gebouwd. Wel heeft er een kasteel bestaan op de heerlijkheid van Diesveld (vindplaats 2) op de grens met Ingooigem. We situeerden een 7-tal met naam genoemde hoeven als chronologische ankerpunten in het landschap en vulden die nog aan met een zestal bewoningskernen, waar tal van aardewerkvondsten verricht werden.

Voor de geschiedenis van de lokale nijverheden deden we een opmerkelijke vondst: het eertijds bestaan van een watermolen op de Kasselrijbeek, gelegen op de hoek van de Kasselrij- en Diesveldstraat (vindplaats 102; Popp A 440). We ontdekten dat er ook op twee plaatsen steenovens actief geweest zijn en vermoeden

een mogelijke pottenbakkerij bij de Mussestraat. Bouwkundig erfgoed vulden we aan met de vindplaatsen 104-114 en 116-119.

Een laatste facet heeft betrekking op het Eindoffensief der Verbondenen en hun opmars naar de Schelde tussen 22 oktober en 8 november 1918. Op tientallen vindplaatsen werden in Otegem, soms in grote concentraties, splinters van uiteengespatte obussen, loden scrapnellbolletjes, koperen geleidebanden, Engelse en Duitse geweerpatronen en -kogels aangetroffen.

Raadpleeg PH. DESPRIET, Blik op het oudste verleden van Otegem: archeologische kaart, 50^e Jaarboek De Gaverstreke, Waregem 2022, blz. 105-145. Samen met een inventaris werd het uitgezuiverde vondstenmateriaal door schenking overgemaakt aan het Regionaal Archeologisch Museum van Waarmaarde, waar het voor studie en inzage toegankelijk is.

Rollegem: opstarten van de Archeologische kaart

Na de eerste prospectievondsten van 1977-1982, met o.m. de ontdekking van een vuurstenen afslagbijl, kern en pijlsnede (?) op de Klijtberg werden 22 vindplaatsen op kaart gezet. De intense studies rond het rijke vondstenmateriaal op genoemde plaats werden in 2017 gevolgd door een vlakdekkend onderzoek door BAAC, waarbij alle gegevens en periodes bevestigd werden door vuursteenvondsten, een IJzertijdstructuur, een Romeins graf uit ca. 150-250 na Chr., een kringgreppel met bijhorend gebouw en vondsten uit de 11^e-12^e eeuw, en tenslotte drie kuilen met laat-middeleeuws vaatwerk.

In 2022 hernamen we het archeologisch veldwerk na een veelzijdig archief- en cartografisch onderzoek en vulden de beschikbare gegevens aan tot 66 vindplaatsen. Dat leverde op de vindplaatsen 23, 29, 30, 40, 60, 61 en 65 vuurstenen artefacten op uit de Late-Steentijd.

Voor de middeleeuwen noemen we één radgestempelde scherf van grijs, reducerend vaatwerk, ons bekend uit het Kortrijkse pottenbakkerscentrum, dat tussen ca. 1125/1150 en 1225/1250 in bedrijf was; vindplaats 59 bij de Kwabrugstraat. Een andere scherf, gevonden op nr. 28 bij de Munkendoornstraat, behoort wellicht tot de hoogversierde kruikwaar, o.m. in Kortrijk geproduceerd tussen 1250 en 1325.

Tussen de vele ingezamelde aardewerkvondsten herkennen we vooral het standaardtype van een eenorige kruiken met cilindrische hals en uitgeknepen voet,

massaal aangemaakt in Raeren (Oostkantons) tussen 1475 en 1550. Uit dit pottenbakkerscentrum is ook een fragment van een kruik met cilindrische halsfries afkomstig, typisch voor het laatste derde van de 16^e eeuw; vindplaats 31 aan de Weimeerslaan. Witbakkend steengoed uit het Duitse Siegburg is vertegenwoordigd door scherven van eierdopbekers, daterend van de 15^e eeuw; vindplaatsen 49 en 64. Op vindplaats 37 ontdekten we aardewerk uit het Duitse Wesergebied, ca. 1570 -1630, en uit het Nederlandse Leiden is een pijp met hielmerk “gekruiste sleutels” afkomstig; dit stuk werd aangetroffen op vindplaats 36 aan de Klijtbergstraat.

De landelijke bewoning heeft in Rollegem zowat overal zijn sporen in de vorm van huishoudelijk, ceramisch afval achtergelaten! Minstens 19 vindplaatsen gaan zeker tot de 15^e eeuw, d.w.z. de Late-Middeleeuwen terug. In het oog springt vooral de Klijtberg, waar zowat alle grote bewoningssporen vanaf de Steentijd aanwezig zijn; bovendien heeft de jarenlange veldprospectie er materiële gegevens opgeleverd i.v.m. een tiental oorlogen tussen 1566 en 1945, d.w.z. de conflictarcheologie.

Raadpleeg: de bijdragen van 9 auteurs in Rollegem, Archeologische en Historische Monografieën van Zuid-West-Vlaanderen, 5, Kortrijk 1982, 128 blz. Vondstmelding Klijtberg: PH. DESPRIET, Zuid-Westvlaamse opgravingen 2017, Archeologische en Historische Monografieën van Zuid-West-Vlaanderen, 99, Kortrijk 2018, blz. 22-24 en Fig. 11-12. Eindrapport door T. DYSELINCK en medewerkers, Archeologische opgraving Kortrijk, Rollegem, BAAC Vlaanderen Rapport nr. 1127, Gent 2018, 142 blz., met bijlagen.

Sint-Denijs: enkele nieuwe vondsten

Sint-Denijs, deelgemeente van Zwevegem, is samen met Menen en Bellegem een ware archeologisch-historische schatkamer; eind 2022 zijn er al 200 vindplaatsen op kaart gezet. In het kader van permanente waakzaamheid werden er drie opnieuw verkend.

Vindplaats 15 kenmerkt zich door een puin- en aardewerkzone op de noordzijde van de Beerbosstraat; ze werd ontdekt in 2016 en leverde ook heel wat vuurstenen vondsten uit de late-steentijd op, w.o. een fragment van een gepolijste bijl. Voor de talrijke aardewerkvondsten zoals steengoed, faience, loodgeglazuurd vaatwerk en pijpen vonden we intussen een verklaring! Het is het afval van de bewoners van een hoeve, afgebeeld in het landboek van 1779 van Sint-Denijs onder het

Fig. 39. Vichte, Sint-Stephanus- en Sint-Diederikskerk. In de opbouw van de toren is aan westzijde de natuurstenen klokkengevel zichtbaar.

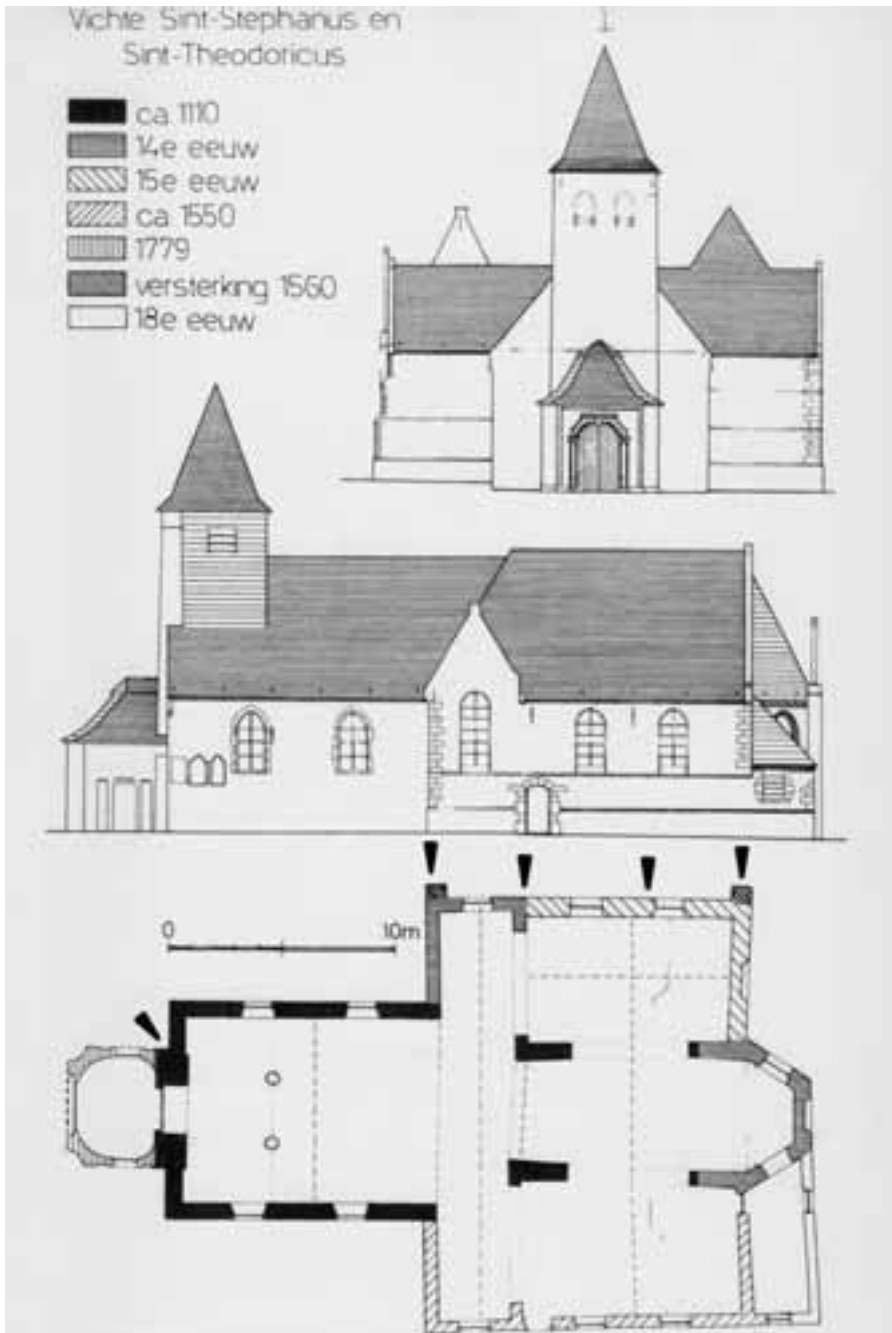

Fig. 40. Vichte, Sint-Stephanus- en Sint-Diederikskerk. Pijltjes duiden aan waar in 2022 gegraven werd.

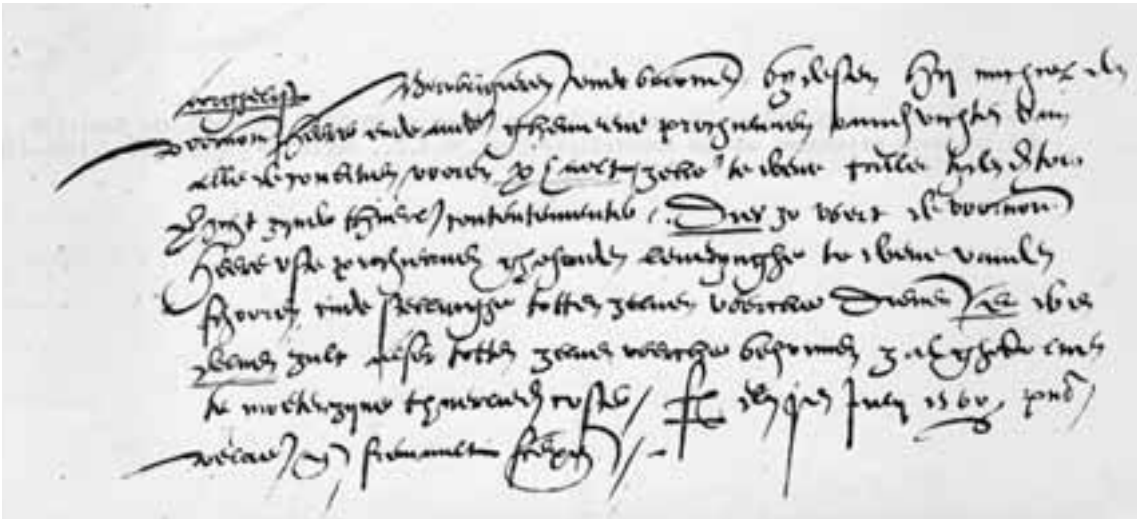

Fig. 41. Vichte, Sint-Stephanus- en Sint-Diederikskerk. De opgravingen van 2022 bevestigen de bepalingen van het bouwcontract van 1 juni 1560 (Rijksarchief Kortrijk).

Doornikse; dit gebouwencomplex omvatte een groot woonhuis, een schuur, een bakhuis, een noordelijke tuin en een bron of walgracht (?). Aan de vele vondsten te oordelen was deze plaats al bewoond vanaf het begin van de 14^e eeuw.

Vindplaatsen 118 (Klare- en Vinkestraat) en 198 (oostzijde Priesterstraat) leverden enkele vuurstenen voorwerpjes op, mogelijks daterend van de late-steen-tijd.

Raadpleeg Rijksarchief Kortrijk, Gemeentearchief Sint-Denijs, 59 (1779), perceel 148.

Vichte: onderzoek naar de bouwgeschiedenis van de Sint-Stefanus- en Sint-Theodoricuskerk (Fig. 39-42)

Het Sint-Stefanus- en Sint-Theodoricuskerkje van Vichte, opgericht ca. 1114, werd kort voor 17 juni 1119 tot parochiekerk verheven. Het was een eenbeukig zaalkerkje onder zadeldak, uitgend op een rechtgesloten oostkoor en een westelijke klokkengevel. In 1965 kon L. BLOCKEEL door opgravingen de plattegrond vervolledigen en tijdens de restauratiewerken van 1971-1972 met nieuwe gegevens aanvullen. Bovendien bleven aanzienlijke delen van het Romaanse gebouw in

Fig. 42. Vichte, Sint-Stephanus- en Sint-Diederikskerk, opgraving Monument Vandekerckhove 2022. Gezicht op een pijler van de noordbeuk, uitgewerkt met baksteen en witte, krijthoudende kalksteen (Monument Vandekerckhove).

opstand bewaard, ondanks de aanbouw van een noordelijke Herenkapel en een oostelijk, driezijdig gesloten koor.

Reden genoeg om n.a.v. muurbarsten de noordbeuk voorafgaand aan een geplande herstelling archeologisch te benaderen. Blijkbaar had men dezelfde moeilijkheden met de stabiliteit als gevolg van de slechte bodem al eens meegemaakt, daar op 1 juli 1560 een contract gesloten werd tussen de Heer van Vichte, een delegatie van de parochianen en metselaar Michiel van Neste. Hij zou bouwvallige gedeelten door baksteenmetselwerk vervangen, de funderingen ondergraven en stutten met aanvullende natuursteen, en vier steunberen realiseren, 2 op de hoeken en 2 in het midden van de noordgevel.

De opdracht werd uitgevoerd door Monument Vandekerckhove, die o.l.v. T. Brat de volledige onderbouw van de noordgevel kon vrijleggen. Vastgesteld werd dat de noordwestelijke hoekpijler, uitgewerkt in vijf versnijdingen van baksteenmetselwerk, vanaf -0,77 m onder maaiveld rustte op grote blokken witte, krijthoudende kalksteen. Zelfde opbouw voor de noordoostelijke steunbeer. Vastgesteld werd dat de onzorgvuldig opgebouwde fundering van baksteenmetselwerk op een eerder stuntelige wijze met blokken witsteen ondervangen werd. Aan westelijke zijde tenslotte werd de fundering van Doornikse kalksteen van de vooruitspringende klokkengevel blootgelegd. Belangrijk detail: het vrijwel uniforme gebruik van orangerode baksteen (formaat: 24 x 5 x 11 cm en 23/23 x 4,5/5 x 11 cm).

Raadpleeg: Rijksarchief Kortrijk, Acten en Contracten, reg. 1560-1561, f. 21r-21v.; Fonds L. Blockeel, bundel 168, voor de opgravingen in het koor. Lees BR. FIRMIN, *De Romaansche kerkelijke bouwkunst in West-Vlaanderen*, Gent 1940, blz. 227-230; PH. DESPRIET, *De zuidwestvlaamse parochiekerken*, deel 2, Kortrijk 1983, blz. 398-408; B. BOT en B. ACKE, *Archeologische opgraving. Vichte Kerkdreef* (prov. West-Vlaanderen). Basisrapport, Ingelmunster 2013; L. BLOCKEEL, van der Vichte (heruitgave 1975), Vichte 2019, blz. 193-197.

Te Kortrijk, 2 april 2023
Ph. Despriet

PUBLICATIES ARCHEOLOGIE ZUID-WEST-VLAANDEREN

NOG BESCHIKBAAR

27. De Kortrijkse St.-Maartenskerk (1992)	9,00€	82. Pelgrimsinsignes en andere draagtekens in Kortrijk (2013)	20,00€
28. De Kortrijkse Groeningeabdij (1993)	18,00€	85. 40 jaar luchtfotografie in Waregem (2013)	7,00€
30. Noodopgraving a.h Kortrijkse Schouwburgplein (1994)	18,00€	86. Kortrijk 1683-1684 de Atlas van de Markies de Gastafiaga (2014)	15,00€
31. De Franse dwangburcht van Kortrijk (1994)	8,00€	88. 800 Jaar Cîteaux in Zuid-West-Vlaanderen (2014)	20,00 €
41. De St.-Amanduskerk van Bavikhove (1999)	21,00€	90. S.A. Société Belge de Poterie Flamande (2015)	15,00€
50. Kortrijk 1302 - De koninklijke dwangburcht (2002)	35,00€	91. Handel en wandel in het Kortrijkse Begijnhof (2015)	20,00€
51. Gulden Sporen. Ontstaan en evolutie, iconografie, mythe (2002)	19,00€	93. Romeins Kortrijk V Leerlooierij	7,00€
53. 800 Jaar Onze-lieve-Vrouwewerk, 1203-2003 (2003)	32,00€	94. Romeins heiligdom in Harelbeke	25,00€
55. De dorpsheerlijkheid en het kasteel van Vichte (2004)	20,00€	96. Middeleeuws Harelbeke (2017)	12,00€
59. Gestempeld, 16e-eeuws aarden vaatwerk (2005)	10,00€	97. Moen, Het Kasteel, de Heren en de heerlijkheid	25,00€
60. Nieuw licht op de moderne vesting Kortrijk (2005)	10,00€	98. Jan Emens in Wervik (2018)	15,00€
61. De Kortrijkse Artillerietoren (2006)	20,00€	99. Zuid-Westvlaamse opgravingen 2017 (2018)	7,00€
65. Munten, rekenpenningen, muntgewichten en religieuze devotionalia uit het Begijnhof van Kortrijk (2007)	25,00€	100. Zuid-West-Vlaanderen in de Romeinse tijd (2019)	40,00€
68. Kortrijk en Vauban (1633-1707) - Het ontstaan en de topografie van een vesting (4e-19e eeuw) (2008)	30,00€	101. Zuid-Westvlaamse opgravingen 2018 (2020)	7,00€
69. Noodopgraving in de Franse dwangburcht van Kortrijk (2009)	20,00€	102. Zuid-Westvlaamse opgravingen 2019 (2020)	7,00€
72. 10.000 Jaar Menen. 40 Jaar vondsten, opgravingen en restauraties (2009)	40,00€	103. De Bourgondische stadsvesting Kortrijk (2020)	25,00€
75. De Kortrijkse Broeltorens - een bouwhistorische en archeologische studie (2010)	30,00€	104. Zuid-Westvlaamse opgravingen 2020 (2021)	7,00€
77. Militaire atlas van Menen 1869 (2011)	15,00€	105. Franse burchtenbouw in Kortrijk 1297-1302 (2021)	10,00€
81. Helkijn Burcht en residentie van de bisschoppen van Doornik	25,00€	106. Historisch atlas Spiere-Helkijn (2021)	30,00€
		107. Zuid-Westvlaamse opgravingen 2021 (2022)	7,00€
		108. Kortrijkse aardewerk 2022	10,00€
		109. De Zuid-Westvlaamse klokkengieters (2022)	25,00€
		110. De Zuid-Westvlaamse opgravingen 2022 (2023)	10,00€

BESTELLINGEN

V.Z.W. "Archeologie Zuid-West-Vlaanderen" is uitgever van al zijn publicaties.

Bestellingen kunnen enkel aan het secretariaat van

V.Z.W. "Archeologie Zuid-West-Vlaanderen" gericht worden:

Fabienne Vanderghinste - Filips van de Elzaslaan 4 - B-8500 Kortrijk

Tel. +32 56 22 21 99

fabienne.vanderghinste@belgacom.net - www.archeologiezvwvl.be

Bankrekening : IBAN BE76 4667 6728 8195 - Swift Account Kred Bebb

Zie www.archeologiezvwvl.be voor de nog beschikbare nummers in deze reeks Monografieën.

Eveneens verkrijgbaar bij: Standaard Boekhandel NV - Doorniksestraat 1 - B-8500 Kortrijk

Realisatie: Lay-out en druk: VDL Graphics (Willy Vandeleene 0478 433 736) - 8570 Vichte

ARCHEOLOGIE
ZUID WEST
VLAANDEREN